

ขับเคลื่อนระบบสุขภาพคือภารกิจของ วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข Journal of Health Systems Research to Move Health Systems

วารสารวิชาการในประเทศไทยจะครบรอบการประเมินคุณภาพตามระบบ Thailand Citation Index (TCI) อีกวาระหนึ่งในปีนี้ การประชุมกองบรรณาธิการวารสารวิจัยระบบสาธารณสุขเมื่อเดือนมีนาคม 2567 มีมติพร้อมรับการประเมินและปรับระบบการจัดการวารสารทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วยระบบ ThaiJO เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามขั้นตอนต่างๆ ของการพัฒนาคุณภาพบทความให้บรรลุภารกิจขับเคลื่อนระบบสุขภาพของวารสารวิจัยระบบสาธารณสุข

ทฤษฎีสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา ที่อธิบายการเปลี่ยนแปลงที่ยากและซับซ้อนของการปฏิรูประบบสุขภาพตั้งแต่ปี 2543⁽¹⁾ มีองค์ความรู้ที่อยู่ยอดของสามเหลี่ยม ซึ่งได้สมดุลระหว่างปัจจัยการขับเคลื่อนทางสังคมกับปัจจัยความพร้อมทางการเมือง วารสารวิจัยระบบสาธารณสุขเป็นช่องทางหนึ่งของการ “เผยแพร่วิชาการเพื่อสนับสนุนและยกขีดความสามารถในการผลิตองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยระบบสุขภาพ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบาย นักวิจัย นักวิชาการและบุคลากรสาธารณสุขทุกระดับ” จึงพร้อมประเมินตนเองด้านประสิทธิภาพของการจัดการคุณภาพบทความอันเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างองค์ความรู้ก่อนเข้าสู่ระบบใหม่ ThaiJO

TCI ให้ความสำคัญกับระบบการมีผู้ทรงคุณวุฒิทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพบทความแต่ละเรื่องที่ตีพิมพ์ใน

วารสาร นอกเหนือจากนั้นเป็นการบริหารความตรงต่อเวลาของการเผยแพร่ และขั้นตอนต่างๆ การทบทวนตนเองจากสถิติของวารสารวิจัยระบบสาธารณสุข ในช่วงปี 2563-2566 เนื่องจากเป็นปีเริ่มการระบาดระดับโลก (pandemic) ที่เกิดขึ้นประมาธร้ายปีต่อครั้ง จึงคาดว่าจะมีนักวิจัยที่ใช้เวทีวารสารวิชาการในการบันทึกเหตุการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้เข้ามา

พบว่า จำนวนบทความที่เข้ามาที่วารสารฯ ในปี 2563-2565 สูงถึง 97, 96 และ 102 บทความ ส่วนปี 2566 ลดเหลือ 62 บทความ (ใกล้เคียงกับปี 2562 มี 58 บทความ) กองบรรณาธิการมีมติให้ตอบสนองต่อจำนวนบทความที่มากขึ้นโดยการตีพิมพ์ 12 บทความต่อฉบับ และปี 2567 เข้าสู่ภาวะเดิม 8 บทความต่อฉบับ เพราะจำนวนบทความที่ขอรับการตีพิมพ์ลดลง

ระยะเวลาที่บทความอยู่ในระบบก่อนจะได้ตีพิมพ์เพิ่มขึ้นจาก 193 วันเป็น 350 วันจนลดเป็น 228 วันและปีล่าสุด 180 วัน ตามลำดับ (ใกล้เคียงกับปี 2562 มี 182 วัน) หวังว่าปีต่อไป สถานการณ์จะดีขึ้น จูงใจให้ผู้นิพนธ์พิจารณาเลือกตีพิมพ์ในวารสารฯ มากขึ้น

การบริหารระยะเวลาแต่ละขั้นตอนพบว่า ขั้นตอนการทบทวนของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างอิสระเป็นขั้นตอนที่ TCI ให้ความสำคัญและสถิติก็บอกไปทิศทางเดียวกันคือกินเวลาเฉลี่ยจาก 48-146 วัน หรือบทความที่ใช้เวลาสูงสุดในแต่ละ



ปีนานถึง 107 ถึง 301 วัน ขึ้นกับบางสาขาอาจหาผู้ทรงคุณวุฒิที่ยินดีอ่านได้ยาก ขั้นตอนที่ยาวนานเป็นอันดับสองคือการปรับปรุงคุณภาพรอบสุดท้ายก่อนจัดทำศิลปกรรมเป็นการปรับปรุงรายละเอียดร่วมกันระหว่างบรรณาธิการกับผู้พิมพ์ ระยะเวลาส่วนนี้อาจลดไม่ได้มากนัก เพราะวารสารฯ ยังมีวารระออกเผยแพร่อีก 4 ครั้ง กองบรรณาธิการยังไม่ได้มีมติให้เป็นแบบ electronic journal ที่เผยแพร่ทันทีที่กระบวนการต่างๆ เรียบร้อยแล้ว

การตอบปฏิเสธบทความก็มีความสำคัญที่ผู้พิมพ์ควรทราบให้เร็วที่สุด สถิติของการตอบปฏิเสธมีทั้งร้อยละและจำนวนวัน การตอบปฏิเสธมีได้ 2 ขั้นตอน คือปฏิเสธก่อนโดยไม่ส่งผู้ทรงคุณวุฒิอ่าน ส่วนใหญ่เป็นเพราะไม่ตรงขอบข่ายของวารสารฯ (ปฏิเสธภายใน 8-10 วัน) อีกขั้นตอนหนึ่งคือหลังจากได้ความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่เพราะต้องแก้ไขคุณภาพของบทความอย่างมาก จึงจะเหมาะสมต่อการพิมพ์เผยแพร่ (ปฏิเสธหลังจากนำเอกสารเข้าระบบ 60-170 วัน) อัตราปฏิเสธโดยรวมอยู่ที่ร้อยละ 49.0, 53.1, 55.9, 41.9 สำหรับปี 2563, 2564, 2565, 2566 ตามลำดับ

จุดเน้นของเนื้อหาวิจัยระบบสุขภาพที่ทบบรรณาธิการระบุเมื่อต้นปี ได้พบบทความเกี่ยวกับผู้สูงอายุ (ทบบรรณาธิการปี 2565)⁽²⁾ 12 บทความ โควิด-19 (ทบบรรณาธิการปี 2563)⁽³⁾ 10 บทความ ระบบสุขภาพปฐมภูมิและเวชศาสตร์ครอบครัว 9 บทความ ระบบหลักประกันสุขภาพ (ทบบรรณาธิการปี 2567)⁽⁴⁾ 6 บทความและการถ่ายโอนระบบสุขภาพ (ทบบรรณาธิการปี 2567) 5 บทความ ส่วนบทความที่ TCI ใช้ประเมินกระบวนการคุณภาพของบทความโดยละเอียดคัดเลือกมา 5 บทความ เป็นเรื่อง โควิด-19 2 บทความ ระบบสุขภาพปฐมภูมิ 1 บทความ และอื่นๆ 2 บทความ โดยมีสถิติการดาวน์โหลดเอกสารอย่างละมากกว่า 5,000 ครั้ง อย่างไรก็ตามจำนวนดาวน์โหลดเป็นตัวชี้วัดที่มีข้อจำกัดตามทบบรรณาธิการปี 2562⁽⁵⁾

การปรับระบบเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการบทความของวารสารฯ ผ่าน ThaiJO จะทำให้การติดตามเพิ่มคุณภาพรวดเร็วขึ้น และเกิดข้อมูลข่าวสารการพัฒนาองค์ความรู้ได้หลายมิติมากขึ้น ดังที่กล่าวไว้ในทบบรรณาธิการปี 2566⁽⁶⁾

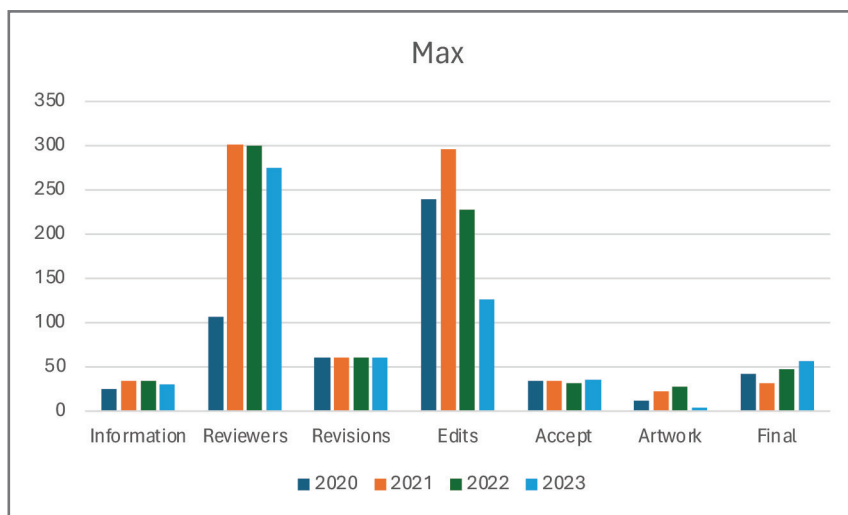
ศุภสิทธิ์ พรรณารุโณทัย
บรรณาธิการ

References

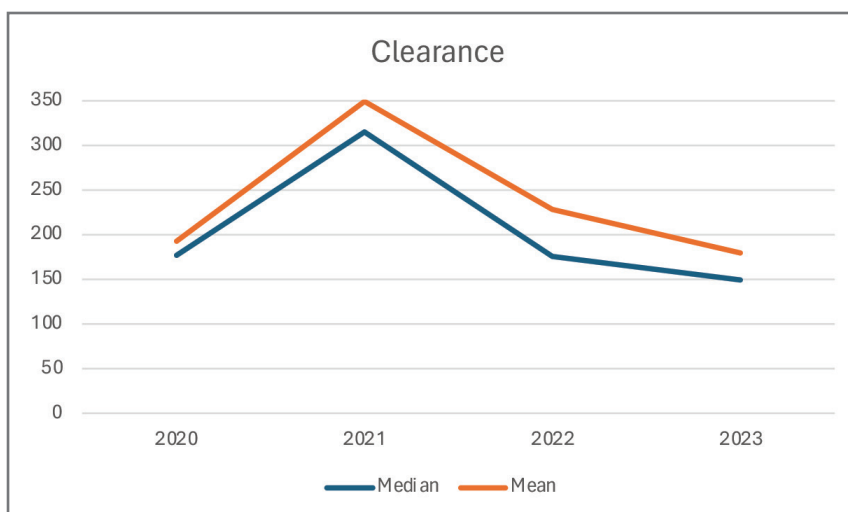
1. Wasi P. "Triangle that moves the mountain" and health systems reform movement in Thailand. [internet]. [accessed 2024 Jun 14]. Available from: <https://op.mahidol.ac.th/wp-content/uploads/2018/10/%E0%B8%94%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%A2%E0%B8%9E%E0%B8%A3.pdf>
2. Editorial. Older adults agenda and health systems research agenda. *Journal of Health Systems Research* 2022;16(4):419-20. (in Thai)
3. Editorial. Surviving covid 19 pandemic with knowledge and action. *Journal of Health Systems Research* 2020;14(1):1-6. (in Thai)
4. Editorial. Devolving health systems and anywhere policy. *Journal of Health Systems Research* 2024;18(1):1-5. (in Thai)
5. Editorial. Market, transparency, quality and impact of academic journal. *Journal of Health Systems Research* 2019;13(1):1-3. (in Thai)
6. Editorial. Role of health systems research journals. *Journal of Health Systems Research* 2023;17(1):1-2. (in Thai)

Appendix table 1 Average days in each process of articles submitted to Journal of Health Systems Research by year

Average	Information	Reviewers	Revisions	Edits	Accept	Artwork	Final	Total
2020	8	48	19	84	13	6	15	193
2021	9	121	23	157	15	7	17	350
2022	9	146	15	45	4	2	8	228
2023	9	94	15	46	5	1	9	180



Appendix figure 1 Longest days in each process of articles submitted to Journal of Health Systems Research by year



Appendix figure 2 Average days of articles published in the Journal of Health Systems Research by year of submission